

ਦੇਵੀ ਰਾਮ ਅਤੇ ਹੋਰ, - ਪਟੀਸ਼ਨਰ।

ਬਨਾਮ

ਸਟੇਟ - ਜਵਾਬਦੇਹ

1953 ਦਾ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਫੁਟਕਲ ਨੰਬਰ 450

ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦੀ ਰੋਕਥਾਮ ਐਕਟ (1947 ਦਾ II)- ਸੈਕਸ਼ਨ 2- ਰੇਲਵੇ ਸੇਵਕ-ਭਾਰਤੀ ਪੀਨਲ ਕੋਡ (1860 ਦਾ ਐਕਟ XLV)-ਸੈਕਸ਼ਨ 21-ਰੇਲਵੇ ਐਕਟ (18 ਦਾ IX0) ਧਾਰਾ 137.

ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ, ਰੇਲਵੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 137 ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਰੇਲਵੇ ਸੇਵਕ ਨੂੰ, ਧਾਰਾ 21, ਭਾਰਤੀ ਦੰਡਾਵਲੀ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਕੇਵਲ ਕੋਡ ਦੇ ਅਧਿਆਏ IX ਅਧੀਨ, ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ, ਇੱਕ ਜਨਤਕ ਸੇਵਕ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡ ਸੰਹਿਤਾ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਜਨਤਕ ਸੇਵਕ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ, ਇਸ ਲਈ, ਭਾਰਤੀ ਦੰਡਾਵਲੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 408 ਦੇ ਤਹਿਤ ਕਿਸੇ ਰੇਲਵੇ ਕਰਮਚਾਰੀ 'ਤੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਲੋਕ ਸੇਵਕ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਅਤੇ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਰੋਕੂ ਕਾਨੂੰਨ 1947 ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਦਾ ਕੋਈ ਸਵਾਲ ਹੀ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਸਿਰਫ ਜਨਤਕ ਸੇਵਕਾਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

(ਕੇਸ, ਮਾਣਯੋਗ ਚੀਫ਼ ਜਸਟਿਸ ਵੱਲੋਂ, ਮਿਤੀ 30 ਸਤੰਬਰ 1953 ਦੇ ਆਪਣੇ ਹੁਕਮ ਰਾਹੀਂ, ਉਪਰੋਕਤ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਨੂੰ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ,)

ਸੈਕਸ਼ਨ 526, ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਕੋਡ ਦੇ ਤਹਿਤ ਪਟੀਸ਼ਨ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਸ. ਊਧਮ ਸਿੰਘ, ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ, ਪਹਿਲੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ, ਹਿਸਾਰ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ "ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਦੇਵੀ ਰਾਮ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ" ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਕੇਸ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜੱਜ, ਹਿਸਾਰ ਕੋਲ ਤਬਦੀਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ।

ਐਚ.ਐਲ. ਸਿਬਲ, ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਲਈ।

ਐਡਵੋਕੇਟ-ਜਨਰਲ ਲਈ, ਜਵਾਬਦੇਹ ਡੀ.ਐਨ.ਅਵਾਸਥੀ

(2)

ਪੰਜਾਬ ਲੜੀ

Vol : 8

ਆਰਡਰ

ਭੰਡਾਰੀ, ਸੀ.ਜੇ. ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਦੋ ਨੁਕਤਿਆਂ ਲਈ ਨਿਰਧਾਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਅਰਥਾਤ (1) ਕੀ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਰੋਕੂ ਐਕਟ, 1947 ਦੀ ਧਾਰਾ 2 ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਰੇਲਵੇ ਸੇਵਕ ਨੂੰ ਜਨਤਕ ਸੇਵਕ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ (2) ਕੀ ਇੱਕ ਜਨਤਕ ਸੇਵਕ, ਜਿਸ ਉੱਤੇ ਦੰਡ ਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 408 ਜਾਂ ਧਾਰਾ 409 ਅਧੀਨ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸਿਰਫ਼ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਰੋਕੂ ਐਕਟ, 1947 ਦੀ ਧਾਰਾ 5A, 6 ਅਤੇ 7 ਅਤੇ ਅਪਰਾਧਿਕ ਕਾਨੂੰਨ ਸੋਧ ਐਕਟ, 1952 ਦੀ ਧਾਰਾ 7 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ। ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਜੋ ਹਨ ਗੁੱਡਜ਼ ਕਲਰਕ, ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਭਿਵਾਨੀ ਵਿਖੇ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ- 'ਤੇ ਦੋਸ਼ ਹੈ ਕਿ ਦਸੰਬਰ 1952 ਦੇ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਕੁਝ ਰਕਮਾਂ ਵੈਗਨਾਂ ਦੀ ਬੁਕਿੰਗ ਲਈ ਸੁਰੱਖਿਆ-ਰਕਮ ਵਜੋਂ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤਾ ਦੇ ਜ਼ਰੀਏ ਨਾਲ। ਦੋ ਬਾਅਦ ਵੈਗਨਾਂ ਬੁੱਕ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਭੇਜ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਕਮ- ਮੁਦਈਆਂ ਨੇ ਸੁਰੱਖਿਆ- ਰਕਮ ਵਾਪਸ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ, ਪਰ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਬਰਕਰਾਰ ਸੁਰੱਖਿਆ- ਰਕਮ ਦੀ ਕੁਝ ਰਕਮ ਅਤੇ ਬਕਾਇਆ ਵਾਪਸ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਰੋਕੂ ਐਕਟ, ਦੀ ਧਾਰਾ 5(2) ਦੇ ਤਹਿਤ ਪਹਿਲੀ ਸੂਚਨਾ ਰਿਪੋਰਟ ਦੰਡ ਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 161 ਭਾਗ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੇ, ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਤਹਿਤ ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਵਿੱਚ ਪੁਲਿਸ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਅੰਤਿਮ ਰਿਪੋਰਟ ਇਹਨਾਂ ਭਾਗਾਂ ਨੂੰ ਅੰਕਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਧਾਰਾ 408 ਤਹਿਤ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਗਿਆ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਤਿੰਨ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਕੋਡ ਹਿਸਾਰ ਵਿਖੇ ਪਹਿਲੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੇ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਡਾ. 17 ਨੂੰ ਅਗਸਤ 1953 ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ, ਇੱਕ ਪਟੀਸ਼ਨ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ

(ਏ) ਕਿ ਮੁਕੱਦਮਾ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਰੋਕੂ ਐਕਟ ਦੇ 5(2) ਧਾਰਾ ਅਧੀਨ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ਨਾ ਕਿ ਪੀਨਲ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 408 ਦੇ ਤਹਿਤ।

(ਬੀ) ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਰੋਕੂ ਐਕਟ, 1947 ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 6 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਤਹਿਤ ਉਚਿਤ ਅਥਾਰਟੀ ਦੀ ਅਗਾਊਂ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇ ਬਾਅਦ ਹੀ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ।

(ਸੀ) ਕਿ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਲਾਅ ਸੋਧ ਐਕਟ, 1952, ਦੀ ਧਾਰਾ 6 ਅਧੀਨ ਨਿਯੁਕਤ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜੱਜ ਸਾਹਮਣੇ। ਕੇਸ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਸੁਣਵਾਈ ਲਈ ਰੱਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾ ਕਿ ਪਹਿਲੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੇ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ।

(3)

ਭਾਰਤੀ ਕਾਨੂੰਨ ਰਿਪੋਰਟਾਂ

Vol : 8

ਨਿਰਧਾਰਨ ਲਈ ਪਹਿਲਾ ਨੁਕਤਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ 1947 ਦੇ ਐਕਟ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 2 ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕਰੇਲਵੇ ਸੇਵਕ ਨੂੰ ਜਨਤਕ ਸੇਵਕ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਰਾਜ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਸ਼੍ਰੀ ਅਵਸਥੀ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ 1947 ਦੇ ਐਕਟ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ, ਭਾਰਤੀ ਦੰਡ ਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 21 ਵਿੱਚ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤੇ ਅਨੁਸਾਰ ਇੱਕ ਜਨਤਕ ਸੇਵਕ, ਯਾਨੀ ਇੱਕ ਜਨਤਕ ਸੇਵਕ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਰੇਲਵੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 137 ਦੀਆਂ ਉਪ ਧਾਰਾਵਾਂ (1) ਅਤੇ (4) ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਵਿੱਚ ਹਨ-

"(1) ਹਰੇਕ ਰੇਲਵੇ ਸੇਵਕ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡ ਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਧਿਆਏ IX ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਇੱਕ ਜਨਤਕ ਸੇਵਕ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।"

"(4) ਭਾਰਤੀ ਦੰਡ ਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 21 ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵੀ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਇੱਕ ਰੇਲਵੇ ਕਰਮਚਾਰੀ ਨੂੰ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਉਸ ਕੋਡ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਜਨਤਕ ਸੇਵਕ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।"

ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਵੀ. ਹਾਲਾਂਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਪੀਨਲ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 21 ਵਿੱਚ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤੇ ਗਏ "ਪਬਲਿਕ ਸਰਵੈਂਟ" ਦੇ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦੇ ਹਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਜਾਇਦਾਦ ਰੱਖਣਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਨਹੀਂ ਚਲਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਰੋਕੂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 5(2) ਕਿਉਂਕਿ ਦੰਡ ਸੰਹਿਤਾ ਦੀ ਧਾਰਾ 21 ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਸਿਰਫ਼ ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਲੋਕ ਸੇਵਕ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਧਾਰਾ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੁਆਰਾ ਰੇਲਵੇ ਸੇਵਕਾਂ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਸ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਰੇਲਵੇ ਐਕਟ ਦੀ 137 ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਸ਼੍ਰੀ ਸਿੱਬਲ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ 1947 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 2 ਸਪੱਸ਼ਟ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਘੋਸ਼ਣਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਕਤ ਐਕਟ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ, ਇੱਕ "ਪਬਲਿਕ ਸਰਵੈਂਟ" ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਇੱਕ ਜਨਤਕ ਸੇਵਕ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਸ ਦੀ ਧਾਰਾ 21 ਵਿੱਚ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਭਾਰਤੀ ਦੰਡ ਸੰਹਿਤਾ. ਉਸਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਪੀਨਲ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 21 ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸਮੀਕਰਨ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਨੂੰ 1947 ਦੇ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਇਸ ਵਿਵਾਦ ਨੂੰ ਪ੍ਰਬਲ ਰਹਿਣ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਹਰ ਰੇਲਵੇ ਨੌਕਰ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਪੀਨਲ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 21 ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਇੱਕ ਜਾਂ ਦੂਜੇ ਫਰਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਨਿਭਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਨੂੰ ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਇੱਕ ਜਨਤਕ ਸੇਵਕ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਦੂਜਾ ਅਤੇ ਸ਼ਾਇਦ ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਔਖਾ ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ 1947 ਅਤੇ 1952 ਦੇ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਉਸ ਜਨਤਕ ਸੇਵਕ ਦੇ ਕੇਸ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਜਿਸ 'ਤੇ ਦੰਡ ਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 408 ਅਧੀਨ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ (1) ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਇੱਕ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਰੋਕੂ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 5- ਲਾਗੂ ਹੈ, ਪੀਨਲ ਕੋਡ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 409 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਜਿੱਥੇ ਤੱਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਜਨਤਕ ਸੇਵਕ ਪ੍ਰੋ-ਟੈਂਟੋ ਪੱਖੀ ਹਨ ਅਤੇ ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਦੰਡ ਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 409 ਦੇ ਤਹਿਤ ਕੋਈ ਮੁਕੱਦਮਾ ਨਹੀਂ ਚਲਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। 12 ਅਗਸਤ 1952 ਨੂੰ, ਸੰਸਦ ਨੇ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦੀ ਰੋਕਥਾਮ (ਦੂਜੀ ਸੋਧ) ਐਕਟ, 1952 ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ, ਜਿਸ ਦੁਆਰਾ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਰੋਕੂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 5 ਦੀ ਉਪ ਧਾਰਾ (4) ਨੂੰ ਹੇਠ ਲਿਖੀ ਉਪ ਧਾਰਾ ਨਾਲ ਬਦਲ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ, ਅਰਥਾਤ-

"(4) ਇਸ ਧਾਰਾ ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਇਸ ਸਮੇਂ ਲਈ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਕਾਨੂੰਨ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਣਗੇ, ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਅਪਮਾਨ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹੋਣਗੇ, ਅਤੇ ਇੱਥੇ ਸ਼ਾਮਲ ਕੁਝ ਵੀ ਕਿਸੇ ਸਰਕਾਰੀ ਕਰਮਚਾਰੀ ਨੂੰ ਇਸ ਧਾਰਾ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਰਵਾਈ ਤੋਂ ਛੋਟ ਨਹੀਂ ਦੇਵੇਗਾ।, ਉਸ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।"

ਸ੍ਰੀ ਸਿੱਬਲ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਹਾਲਾਂਕਿ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸੁਝ-ਬੁਝ ਵਿੱਚ ਘੋਸ਼ਣਾ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਰਾਜ ਲਈ ਇੱਕ ਜਨਤਕ ਸੇਵਕ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਪੀਨਲ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 409 ਜਾਂ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਰੋਕੂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 5 (2) ਦੇ ਤਹਿਤ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਹੋਵੇਗਾ, 1947 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 5 (ਏ), 6 ਅਤੇ 7 ਅਤੇ 1952 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 7 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨਾ ਅਦਾਲਤ ਲਈ ਲਾਜ਼ਮੀ ਸੀ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਵਿਵਾਦ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਇੱਕ ਜਨਤਕ ਸੇਵਕ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪੀਨਲ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 409 ਦੇ ਤਹਿਤ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਸ ਲਈ ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਹੈ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਉਦੋਂ ਹੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਉਚਿਤ ਅਥਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਉਸਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕੇਵਲ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜੱਜ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ। ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਲਾਅ ਅਮੈਂਡਮੈਂਟ ਐਕਟ, 1952 ਦੀ ਧਾਰਾ 6 ਅਧੀਨ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।²

ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਜੇ ਨੁਕਤੇ ਉਠੇ ਹਨ, ਉਹ ਹੋਰ ਕੇਸਾਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਉੱਠਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ

(1) 1951 ਪੀ.ਐਲ.ਆਰ. 198

ਕੁਝ ਨੁਕਤੇ ਮਹੱਤਵ ਰੱਖਦੇ ਹਨ, ਮੇਰੀ ਰਾਏ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਕੇਸ ਨੂੰ ਫੈਸਲੇ ਲਈ ਵੱਡੀ ਬੈਂਚ ਅੱਗੇ ਰੱਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਕੇਸਾਂ ਦੇ ਰਿਕਾਰਡ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਲਈ ਭੇਜਿਆ ਜਾਵੇ।

ਆਰਡਰ

ਦੁਲਟ.ਜੇ. , ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਗੁਡਸ ਕਲਰਕ ਹਨ, ਜੋ ਰੇਲਵੇ ਦੁਆਰਾ ਨੌਕਰੀ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 408, ਭਾਰਤੀ ਦੰਡਾਵਲੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਦੇਸ਼ਾਂ ਤਹਿਤ ਪਹਿਲੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੇ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ

'ਤੇ ਲਗਾਏ ਗਏ ਅਪਰਾਧ 1947 ਦੇ ਐਕਟ ॥ ਦੀ ਧਾਰਾ 5 ਦੇ ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧ ਹਨ, ਜੋ ਇਕੱਲੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜੱਜ ਦੁਆਰਾ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਯੋਗ ਹਨ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੁਆਰਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਦੇ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੇਸ ਤਬਦੀਲ ਕੀਤੇ ਜਾਣ।

ਅਦਾਲਤ ਤੋਂ ਜਿੱਥੇ ਉਹ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜੱਜ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਹਨ। ਸ਼ਾਇਦ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੇਸਾਂ ਵਿੱਚ ਅਜੇ ਤੱਕ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਸੁਣਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਟੀਕਤਾ ਨਾਲ ਕਹਿਣਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮਾ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਕਿਹੜੇ ਤੱਥ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸਫਲ ਹੋਵੇਗਾ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਦੇਸ਼ ਇਹ ਹਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕੁਝ ਮਾਲ ਵੈਗਨਾਂ ਦੀ ਬੁਕਿੰਗ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਤੋਂ ਕੁਝ ਰਕਮਾਂ ਜਮ੍ਹਾਂ ਰਕਮਾਂ ਰਾਹੀਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀਆਂ, ਜਮ੍ਹਾਂ ਰਕਮਾਂ ਵਾਪਸ ਕਰਨ ਯੋਗ ਹਨ, ਪਰ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਵਾਪਸ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਸਾਰੀ ਰਕਮ ਜੋ ਕਿ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਉਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਸੀ ਪਰ ਇਸ ਦਾ ਕੁਝ ਹਿੱਸਾ ਆਪਣੇ ਕੋਲ ਵਾਪਸ ਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਪਰਾਧਿਕ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕੀਤੀ। ਇਕ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਇਹ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੁਝਾਅ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਰਕਮ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਰਿਸ਼ਵਤ ਵਜੋਂ ਆਪਣੇ ਕੋਲ ਰੱਖੀ ਸੀ, ਪਰ ਵਿਦਵਾਨ ਸਹਾਇਕ ਐਡਵੋਕੇਟ-ਜਨਰਲ ਨੇ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕੇਸ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਸ੍ਰੀ ਸਿੱਬਲ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੇ ਜਾਣ 'ਤੇ ਵੀ ਅਪਰਾਧ 1947 ਦੇ ਐਕਟ ॥ ਦੇ ਅਧੀਨ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਜਨਤਕ ਸੇਵਕਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਐਕਟ 1947, ਦੀ ਧਾਰਾ 5 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧ ਹੋਵੇਗਾ।

(6)

ਪੰਜਾਬ ਲੜੀ

Vol : 8

ਜਵਾਬ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖਿਆ ਸਹਾਇਕ ਐਡਵੋਕੇਟ-ਜਨਰਲ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸਤਰਾਸਾ ਇਹ ਨਹੀਂ ਸੋਚਦਾ ਅਤੇ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦਾ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰ 1947 ਦੇ ਐਕਟ ॥ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਜਨਤਕ ਸੇਵਕ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹ, ਇਸ ਲਈ, ਉਸ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਮੁਕੱਦਮਾ ਨਹੀਂ ਚਲਾ ਸਕਦੇ। ਇਹ ਆਮ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ 1947 ਦਾ ਐਕਟ ॥ ਸਿਰਫ ਜਨਤਕ ਸੇਵਕਾਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 2 ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ-

"ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ, 'ਪਬਲਿਕ ਸਰਵੈਂਟ' ਦਾ ਮਤਲਬ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡ ਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 21 ਵਿੱਚ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤੇ ਅਨੁਸਾਰ ਇੱਕ ਜਨਤਕ ਸੇਵਕ ਹੈ।" ਤਾਂ ਜੋ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੋਵੇ ਕਿ ਜੇਕਰ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡ ਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 21 ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਜਨਤਕ ਸੇਵਕ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 1947 ਦੇ ਐਕਟ ॥ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਵੀ ਜਨਤਕ ਸੇਵਕ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਧਾਰਾ 21, ਭਾਰਤੀ ਦੰਡ ਸੰਹਿਤਾ, ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨਾ ਇਹ ਦਰਸਾਏਗਾ ਕਿ :

ਰੇਲਵੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਅਪਵਾਦ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਗੁਡਜ਼ ਕਲਰਕ ਨੂੰ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਰੇਲਵੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤੀ ਰੇਲਵੇ ਐਕਟ, 1890 ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਅਪਵਾਦ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਸ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 137 ਚੱਲਦੀ ਹੈ-

"ਭਾਰਤੀ ਦੰਡ ਸੰਹਿਤਾ ਦੇ ਅਧਿਆਏ IX ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਹਰੇਕ ਰੇਲਵੇ ਕਰਮਚਾਰੀ ਨੂੰ ਇੱਕ ਜਨਤਕ ਸੇਵਕ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।" ਅਤੇ ਫਿਰ ਉਪ ਧਾਰਾ (4) ਜੋੜਦਾ ਹੈ-

"ਭਾਰਤੀ ਦੰਡ ਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 21 ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵੀ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਇੱਕ ਰੇਲਵੇ ਕਰਮਚਾਰੀ ਨੂੰ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਉਸ ਕੋਡ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਜਨਤਕ ਸੇਵਕ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ"।

ਇੰਡੀਅਨ ਪੀਨਲ ਕੋਡ ਦੇ ਅਧਿਆਏ ix ਵਿੱਚ ਸਿਰਫ ਧਾਰਾਵਾਂ 161 ਤੋਂ 171 ਤੱਕ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ, ਅਤੇ ਇਹ ਕੇਵਲ ਇਹਨਾਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਇੱਕ ਰੇਲਵੇ ਸੇਵਕ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 21, ਭਾਰਤੀ ਦੰਡਾਵਲੀ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਜਨਤਕ ਸੇਵਕ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ,

ਅਤੇ ਉਹ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਲਈ ਜਨਤਕ ਸੇਵਕ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ

(7)

ਭਾਰਤੀ ਕਾਨੂੰਨ ਰਿਪੋਰਟਾਂ

Vol : 8

ਭਾਰਤੀ ਦੰਡ ਸੰਹਿਤਾ ਦੇ ਉਦੇਸ਼। ਜੇ, ਉਥੇ- ਪਹਿਲਾਂ, ਇਸਤਰਾਸਾ ਪੱਖ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਧਾਰਾ 408, ਭਾਰਤੀ ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਪੀਨਲ ਕੋਡ, ਸਿਰਫ, ਉਹ ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਬੁਲਾ ਸਕਦੇ ਜਨਤਕ ਸੇਵਕ ਅਤੇ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾ ਕੋਈ ਸਵਾਲ ਨਹੀਂ 1947 ਦੇ ਐਕਟ II ਦਾ ਉੱਠਦਾ ਹੈ। ਮੇਰੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਲਈ, ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਇੱਕ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਸਹੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਤੋਂ ਇਹ ਕੇਸ ਵਾਪਸ ਲੈਣ ਲਈ ਕੋਈ ਕਾਰਣ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਇਹ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਅਸਫਲ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਖਾਰਜ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ।

(Falshaw, J.) ਫਲਸ਼ੋ.ਜੇ. ਮੈਂ ਸਹਿਮਤ ਹਾਂ।

ਡਿਸਕਲੇਮਰ:- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ, ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

Authenticated/vetted by: Rajbir Singh Ladhar Translator